

STORTINGET

Innst. 193 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:29 S (2019–2020)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om å utrede oppsamling av bly fra skytebaner og forbud mot blyholdig jaktammunisjon i Norge

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fase inn et forbud mot blyholdig jaktammunisjon i Norge og sette i gang en utredning av tidspunkt for innføring av et slikt forbud.
2. Stortinget ber regjeringen utrede løsninger for oppsamling av bly under skyting på skytebaner og utrede mulige pålegg til bruk av dette utstyret ved skyting på bane, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.
3. Stortinget ber regjeringen lage et program for analyse av blyinnhold på og rundt alle utendørs skytebaner, utrede mulige oppsamlingsmetoder for akkumulert bly og komme tilbake til Stortinget med saken på egnet måte.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth

Eide, Ruth Grung, Else-May Norderhus og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale og Terje Halleland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Kristoffer Robin Haug, viser til representantforslaget fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om oppsamling av bly fra skytebaner og forbud mot blyholdig jaktammunisjon i Norge.

Komiteen viser til at bly er et tungmetall som er akutt giftig for vannlevende organismer og pattedyr. Kronisk blyforgiftning kan skade nervesystemet, nyrer og det bloddannende systemet hos varmblodige dyr. Bly og blyforbindelser kan skade forplantningsevnen og gi fosterskader og kan skade barn som ammes.

Komiteen viser til at bly ble oppført på myndighetenes prioritetsliste i 1997. Målet er å kontinuerlig redusere utslipp og bruk av stoffet i den hensikt å stanse utslippene.

Komiteen viser til at blyholdig ammunisjon utgjorde ca. 67 pst. av de totale blyutslippene i 2017. Blyhagl ble forbudt i Norge fra 2005, og utslippene fra blyhagl var lave i flere år. I februar 2015 opphevet imidlertid Stortinget det generelle forbudet, og det er nå tillatt å bruke blyhagl til jakt på angitte arter som ikke hovedsakelig hører hjemme i våtmarksområder. Blyhagl til jakt på gjess i innmark er også tillatt.

Komiteen viser til at det i 2017 ble importert nesten 60 tonn blyhagl til Norge.

For øvrig viser komiteen til brev fra Klima- og miljødepartementet ved statsråd Ola Elvestuen, datert 17. januar 2020. Brevet er vedlagt innstillingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at ulike former for skyting er en utbredt og ønsket aktivitet enten det dreier seg om obligatorisk skyting i tilknytning til jegerprøven eller den årlige skyteprøven for storviltjegere, trening til jakt eller konkurranseskyting både på nasjonalt og internasjonalt nivå.

Flertallet viser til at det i EU pågår nye prosesser med utfasing av bly i ammunisjon. Prosessene i EU skjer trinnvis, og i første omgang handler det om blyhagl i våtmark. Deretter kommer prosessene som omfatter bly i all haglammunisjon, bly i rifleammunisjon (både til jakt og konkurranser) og bly i fiskeutstyr. Norge ligger altså så langt foran prosessene i EU. Saken vedrørende blyhagl i våtmark behandles i EU løpet av 2020, og det kan være muligheter for at vedtaket kan fattes i løpet av første halvår. Implementeringsfristen er usikker, men et sted mellom 18 og 36 måneder, litt avhengig av restriksjonsnivå og alternative muligheter for implementering.

Flertallet viser til at når det gjelder bly i ammunisjon generelt, skal en restriksjonsrapport fra det europeiske kjemikaliebyrået ECHA etter planen foreligge allerede i oktober 2020. Tidsplan for videre prosess er usikker, men et anslag tilsier at det går et par år før det foreligger vedtak i EU. Implementeringsfrist for eventuelt forbud som vedtas, er vanskelig å estimere.

Flertallet viser til at EUs utgangspunkt for de prosessene som nå pågår rundt bly i ammunisjon og fiskeutstyr, er forankret i EUs Reach-direktiv, som Norge er omfattet av. Prosessene som pågår i EU, vil altså kunne ut i vedtak som også vil gjelde for Norge. På denne bakgrunn mener flertallet at det derfor ikke er behov for å iverksette egne prosesser og utredninger i Norge.

Flertallet er kjent med at det bl.a. gjennom Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) er igangsatt et arbeid med å legge til rette for en full kartlegging av skytebanene til de lokale jeger- og fiskerforeningene. En slik kartlegging vil gi et godt utgangspunkt for en oversikt over eventuelle utfordringer når det gjelder forurensninger som bør følges opp. Flertallet mener det er svært positivt at det legges opp til en samkjøring med skytebane-registeret til Det frivillige Skyttervesen (DFS), og at informasjonen i dette registeret vil være tilgjengelig også for forvaltningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet har en forventning om at regjeringen i det videre arbeidet med spørsmål rundt bruk av blyholdig ammunisjon ikke vil vurdere restriks-

sjoner eller andre tiltak som kan påvirke jakt og sportskyting negativt før fullverdige alternativer er bredt tilgjengelig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at spørsmål rundt håndteringen av forurensede masser fra aktive og nedlagte skytebaner likeledes skal gis særskilt vurdering før tiltak som kan få negative konsekvenser for jakt og sportsskyting, vurderes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) har sendt innspill til forslag nr. 3 i dokumentet, og påpeker at et slikt tiltak vil være mest aktuelt der stikkprøver antyder spesielle utfordringer, samt ved miljøkartlegging i forbindelse med kommende sanering og oppfølging etter utført sanering. Videre vises det til at et opplegg for overvåkning av skytebaner for å fange opp eventuell avrenning/forurensning særlig kan være aktuelt for eldre haglbaner som ikke lenger er i bruk. Disse medlemmer mener det er viktig med overvåkning og tiltak knyttet til skytebaner som benytter blyammunisjon, for å forhindre blyforurensning til miljø og dyreliv, og at det uavhengig av et fremtidig blyforbud generert gjennom EU vil være behov for å holde oppsyn med gamle skytebaner på dette området. Disse medlemmer mener imidlertid at det må tas hensyn til det momentet som det pekes på fra NJFF, at denne type krav om overvåkning og eventuelle tiltak utløser en økonomisk side som lokale og frivillige foreninger som driver skytebaner, ikke vil være i stand til å bære uten tilskudd.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at bly står på den norske prioritetslisten med kjemiske stoffer og stoffgrupper som regnes for å utgjøre en alvorlig trussel mot helse og miljø. Stoffene på listen omfattes av et nasjonalt mål om at bruk og utslipp kontinuerlig skal reduseres, med intensjon om å stanse utslippene innen 2020 (Miljøstatus 2019a).

Det er to viktige kilder til utslipp av bly fra ammunisjon: skytebaner og jakt. Den første er stor, men lokal, den andre er spredt over alle norske jaktmarker. Til tross for den nasjonale målsettingen om å stanse utslippene av bly vedtok Stortinget å oppheve totalforbudet mot blyhagl i 2015, etter at forbudet hadde eksistert i rundt 10 år, jf. Innst. 145 S (2014–2015) og Dokument 8:55 S (2013–2014). To år senere hadde 88 pst. av rypejegerne gått tilbake til blyhagl som jaktammunisjon. I 2017 ble det totale blyutslippet i Norge beregnet til 87 000 kg, og størstedelen av dette (67 pst.) kom fra blyhagl brukt til jakt (Miljøstatus 2019b).

Danmark har lenge hatt et forbud mot blyhagl, og California innførte et forbud mot all blyholdig jaktam-

munisjon fra 1. juli 2019. På oppdrag fra EU-kommisjonen utreder det europeiske kjemikaliebyrået (ECHA) nå restriksjoner på bruk av bly i hagl, annen ammunisjon og fiskeredskaper. I Norge gjelder fortsatt et forbud mot bruk av blyhagl over våtmarksområder, men etterlevelsen er usikker og kontrollen illusorisk.

Et forbud mot all blyholdig jaktammunisjon vil være et miljøtiltak som gjør at Norge langt på vei når den nasjonale målsettingen om å stanse alle utslipp av bly. Det vil også fjerne en viktig kilde til blyeksponering hos mennesker, blyforgiftning av villevende dyr og blyforurensning av økosystemer.

Disse medlemmer mener at selv om det pågår prosesser i EU, er ikke det noe argument for å avvente å sette i gang egne tiltak.

Avrenning fra skytebaner har lenge vært et skjult problem som har forurenset områder og drikkevann. Det må gjennomføres overvåkning og settes i gang tiltak for å hindre at forurensning fortsetter. Disse medlemmer peker på at finansieringsløsninger må utredes, men at det som ellers må legges til grunn at forurenser betaler.

På den bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fase inn et forbud mot blyholdig jaktammunisjon i Norge og sette i gang en utredning av tidspunkt for innføring av et slikt forbud.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede løsninger for oppsamling av bly under skyting på skytebaner og utrede mulige pålegg om bruk av dette utstyret ved skyting på bane, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen lage et program for analyse av blyinnhold på og rundt alle utendørs skytebaner, utrede mulige oppsamlingsmetoder for akkumulert bly og komme tilbake til Stortinget med saken på egnet måte.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede løsninger for oppsamling av bly under skyting på skytebaner og utrede mulige pålegg om bruk av dette utstyret ved skyting på bane, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fase inn et forbud mot blyholdig jaktammunisjon i Norge og sette i gang en utredning av tidspunkt for innføring av et slikt forbud.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen lage et program for analyse av blyinnhold på og rundt alle utendørs skytebaner, utrede mulige oppsamlingsmetoder for akkumulert bly og komme tilbake til Stortinget med saken på egnet måte.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 12. mars 2020

Ketil Kjenseth

leder

Kristoffer Robin Haug

ordfører

kjemikalierregelverket i verden i dag, og Norge jobber aktivt for å gjøre det enda bedre. Norge kan utarbeide forslag om forbud og reguleringer på EU- nivå.

Forslag til regulering av bly i ammunisjon er i prosess i EU. Et forbud mot blyhagl til bruk ved jakt i våtmarksområder under REACH, som ble foreslått i 2017, ligger nå hos EU-kommisjonen for endelig vedtak. Det europeiske kjemikaliebyrået ECHA har på oppdrag fra EU-kommisjonen utredet behovet for en regulering av bly i ammunisjon utover blyhagl i våtmarksområder, og bly i fiskesøkker. Basert på dette utarbeider ECHA restriksjonsforslag for bly i ammunisjon generelt og bly i fiskesøkker. Disse forbudene vil bli gjeldende i Norge gjennom EØS-avtalen.

Miljødirektoratet har gitt innspill til ECHAs arbeid med restriksjon for blyhagl i våtmarksområder, og et forbud mot blyammunisjon til jakt er i tråd med Miljødirektoratets faglige vurderinger.

Forslagene 2 og 3 besvares samlet.

Forslag 2: Stortinget ber regjeringen om å utrede løsninger for oppsamling av bly under skyting på skytebaner og utrede mulige pålegg om bruk av dette utstyret ved skyting på bane, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 3: Stortinget ber regjeringen om å lage program for analyse av blyinnhold på og rundt alle utendørs skytebaner, utrede mulige oppsamlingsmetoder for akkumulert bly og komme tilbake til Stortinget med saken på egnet måte.

Sivil våpentrening over mange år har medført at det ligger betydelige mengder metaller, særlig bly og kobber, i grunnen på norske skytebaner. Ved mange sivile skytebaner kan det ligge konsentrasjoner av bly og andre metaller i grunnen som kan utgjøre en risiko for helse og miljø. Dette tar miljømyndighetene på alvor, og vi vurderer nå hvordan denne problematikken kan håndteres på en god og hensiktsmessig måte.

I tildelingsbrevet for 2020 fra Klima- og miljødepartementet har Miljødirektoratet fått i oppdrag å vurdere om det er hensiktsmessig å regulere aktive sivile skytebaner f.eks. gjennom forskrift. Oppdraget vil innebære å se på muligheter for å stille tydelige krav og/ eller vilkår med tanke på kontroll av tilførsler og avrenning fra bly og andre metaller. I forbindelse med dette arbeidet vil det være naturlig å vurdere omfanget av problemet. Det vil også vurderes tiltak for å sikre en forsvarlig håndtering av metaller som tilføres kulefangervoller, og krav ved nedleggelse av banene.

Det vil være behov for å innhente ytterligere kunnskap knyttet til effektive og realistiske tiltak, og å få bedre oversikt over problemomfanget herunder blyinnholdet på og rundt de aktive skytebanene. Det vil være viktig å se hen til prosessene som pågår i EU med forslag om å forby blyammunisjon.

I tildelingsbrevet for 2020 fra Klima- og miljødepartementet har Miljødirektoratet også fått i oppdrag å se på muligheten for å kartlegge/registrere nedlagte sivile skytebaner. Dette er første trinn i å få en bedre oversikt over antall sivile skytebaner og forurensningssituasjonen ved disse. Det er hensiktsmessig å prioritere undersøkelser og eventuelt oppryddingstiltak på de skytebanene som utgjør størst risiko for helse og miljø.

Med hilsen

Ola Elvestuen

